

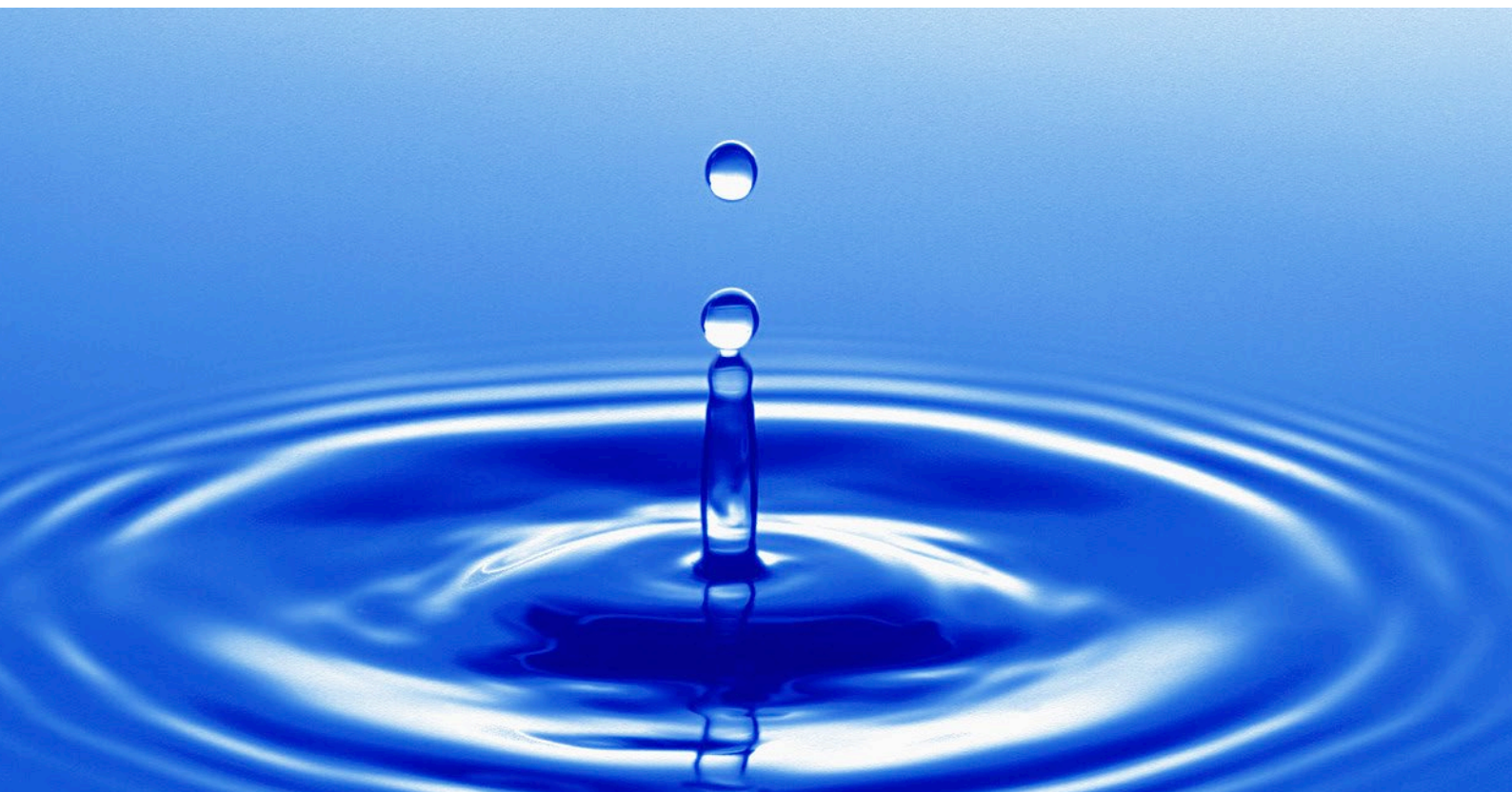
Vattenskyddsområden - inrättande och revidering av områden och skyddsföreskrifter

Varför vattenskyddsområde?

Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel och behöver skyddas för att säkra en långsiktig tillgång till rent vatten. Inrättande av vattenskyddsområden utifrån 7 kap. 21–22 §§ miljöbalken är ett av verktygen för att bibehålla en hög kvalitet på dricksvattnet. Ett vattenskyddsområde syftar till att ge vattentillgången ett skydd mot verksamheter eller åtgärder som kan orsaka förorening. Vattenskyddsområden kan bildas för både för grundvatten och ytvatten.

Vattenskyddsområden har en geografisk avgränsning och kan vara indelade i olika zoner. Kopplat till vattenskyddsområdet finns olika föreskrifter till skydd för vattnet. Skyddsföreskrifterna begränsar olika verksamheter och åtgärder som riskerar att förorena vattnet på kort eller lång sikt, såsom till exempel täktverksamhet och spridning av bekämpningsmedel. Skyddsområdet med föreskrifter ska utgöra ett bra skydd för vattentillgången, men får inte vara mer långtgående än nödvändigt.

Det följer av EU:s vattendirektiv att erforderligt skydd ska säkerställas för de vattenförekomster som används, eller som kan komma att användas i framtiden, för uttag av dricksvatten som ger mer än 10 m³ per dag i genomsnitt eller betjänar mer än 50 personer. Att inrätta vattenskyddsområden ingår som en åtgärd i det svenska vattenförvaltningsarbetet.

den egna kommunen. Länsstyrelsen kan besluta om vattenskyddsområden som sträcker sig över en eller flera kommuner. Oavsett vilken myndighet som fastställer vattenskyddet så utgör Länsstyrelsen samrådspart i arbetet. Den myndighet som beslutar om vattenskyddsområdet blir som utgångspunkt tillsynsmyndighet, och ska bland annat övervaka att skyddsföreskrifterna som gäller inom vattenskyddsområdet följs. Länsstyrelsen kan delegera tillsynsansvaret till berörd kommun.

Vid bildandet av ett vattenskyddsområde ska alla berörda ges möjlighet att lämna synpunkter och få dessa bemötta. Genom samverkan blir skyddsföreskrifterna balanserade och tydliga, samtidigt som en förståelse för skyddsbehovet skapas.

Samråd

För att skapa ett långsiktigt vattenskydd är det viktigt att redan på planeringsstadiet föra en dialog med de som kan tänkas bli berörda av skyddsföreskrifterna. Inför att en ansökan tas fram hålls samråd om förslag till vattenskyddsområde och skyddsföreskrifter med till exempel berörda kommunala förvaltningar, Länsstyrelsen, fastighetsägare samt övriga berörda myndigheter eller aktörer. Eventuella konsulter som anlitas av huvudmannen kan gärna delta i samrådsmöten med mera för att bidra med expertkunskaper i till exempel tekniska frågor. Huvudmannen bör dock vara den som leder diskussionen med dem som berörs av vattenskyddet.

Ansökan

När en huvudman för en vattentäkt ansöker hos Länsstyrelsen om fastställande av ett vattenskyddsområde med tillhörande skyddsföreskrifter behandlas ansökan i olika steg. Ansökan ska innehålla underlagsmaterial i sådan omfattning att Länsstyrelsen kan ta ställning till ansökan. Länsstyrelsen granskar och ser om förslaget behöver kompletteras eller revideras.

Vad ska ingå i ansökan?

Ansökan om fastställande av ett vattenskyddsområde med skyddsföreskrifter ska innehålla följande underlagsmaterial:

- Administrativa uppgifter; sökanden, fastigheter som berörs samt verksamhetsutövare inom området
- Karta över området
- Syftet med och behovet av vattenskyddsområdet
- Hydrologisk och hydrogeologisk beskrivning av vattentäktens tillrinningsområde, karta med marklagrens geologiska uppbyggnad (om grundvattentäkt), nivåförhållanden
- Teknisk/hydrogeologisk utredning; översiktlig information om brunnar och råvattenintag, vattentillgångar och förbrukning samt distributionsområde, vattenkvalitet,

resultat av provpumpningar (grundvattentäkt), ytvattenutredning med uppgifter om tillrinningsområde, strömningstider med mera (ytvattentäkt)

- Potentiella föroreningskällor och riskbedömning
- Aktuella planbestämmelser som gäller för området
- Översikt av genomförda samråd och informationstillfällen, samt bemötande av inkomna synpunkter
- Förslag på tillsynsmyndighet samt ansvarig myndighet för hantering av dispensansökningar, tillståndsansökningar samt anmälan enligt skyddsföreskrifterna
- Beslut från kommunfullmäktige/kommunstyrelsen/huvudmannen för vattentäkten om att föreslå inrättande av vattenskyddsområdet
- Färdigt förslag till föreskrifter, inklusive en koppling mellan riskbedömningen och zonindelning respektive föreskrifter

Remiss

När ansökan är komplett skickar Länsstyrelsen ärendet på remiss till berörda myndigheter och kommuner för att inhämta synpunkter. Sökanden får bemöta inkomna synpunkter och eventuella revideringar av förslaget utförs. Länsstyrelsen förelägger sedan alla ägare och innehavare av särskild rätt till marken att komma in med synpunkter och kungör eventuellt förslaget. Inkomna synpunkter kommuniceras med sökanden och förslag till eventuella ändringar i föreskrifterna diskuteras.

Beslut

Länsstyrelsen beslutar om vattenskyddsområdet och skyddsföreskrifterna. Beslutet kungörs i den lokala ortstidningen och i länets författningssamling och skickas ut till berörda fastighetsägare. Föreskrifterna gäller omedelbart även om de överklagas. Länsstyrelsen registrerar även beslutet i ett nationellt naturvårdsregister. Vattenskyddsområdet och skyddsföreskrifterna kan då ses i Naturvårdsverkets kartverktyg *Skyddad Natur*, se länk nedan.

Föreskrifternas utformning

Skyddsföreskrifterna ska tala om vilka inskränkningar som gäller i rätten att förfoga över de fastigheter som finns inom området. De ska reglera vilka åtgärder eller verksamheter som inte får ske utan anmälan, tillstånd eller som är helt förbjudna inom området. Det är inte möjligt att formulera föreskrifter som innebär krav på att någon ska vidta aktiva åtgärder. Den enda konkreta åtgärd som Länsstyrelsen eller kommunen kan föreskriva är en skyldighet för huvudmannen att sätta upp skyltar eller stängsel. Krav på aktiva åtgärder kan däremot ställas genom villkor om att en viss åtgärd kräver tillstånd eller dispens enligt föreskrifterna. Länsstyrelsen eller kommunen kan i vissa fall bevilja dispens från skyddsföreskrifter för ett vattenskyddsområde om särskilda skäl finns.

När skyddsföreskrifterna utformas är det viktigt att tänka på att en begränsning i enskildas rätt att använda mark eller vatten inte får gå längre än vad som är nödvändigt för att säkerställa skyddet av vattentäkten. Innan arbetet med föreskrifterna påbörjas bör därför en inventering göras för att utreda vilka åtgärder eller verksamheter som finns och kan medföra risker för vattentäkten. Föreskrifterna ska sedan utformas så att risker reduceras till en acceptabel nivå. Om verksamheter bedöms vara en så stor risk att de inte bör förekomma ska de förbjudas. Om verksamheter kan accepteras under vissa förutsättningar ska tillstånd krävas. Krav på anmälan kan användas för verksamheter som man bedömer att ansvarig myndighet ska ha kännedom om.

Vid bedömningen av inskränkningar bör även områdets sårbarhet vägas in. Exempelvis kan det vara befogat med mera långtgående inskränkningar om det rör sig om en vattentäkt som ska förse många människor med dricksvatten och det i övrigt saknas reservvattentäkter i kommunen.

I arbetet med att ta fram föreskrifter är det viktigt att utreda vad som redan gäller inom området enligt annan lagstiftning eller andra beslut. Det kan till exempel gälla hantering av brandfarliga vätskor, hantering av gödsel eller miljöfarlig verksamhet. Dubbelregleringar ska alltid undvikas, men det kan vara bra att i samband med beslutet om föreskrifterna upplysa om vad som gäller inom området enligt andra bestämmelser. Detta kan göras i ett avsnitt som kallas ”allmänna upplysningar till skyddsföreskrifterna” och som kan bifogas till föreskrifterna.

Ersättningsskyldighet

Om skyddsföreskrifterna avsevärt försvårar en pågående markanvändning kan de medföra en ersättningsskyldighet. I de fall en skyddsföreskrift formuleras så att en verksamhet eller en åtgärd kräver tillstånd blir frågan om ersättning inte aktuell förrän tillstånd har vägrats eller förenats med särskilda villkor. Vid förbud kan ersättning däremot komma i fråga redan vid beslutet av föreskrifterna. Frågor om ersättning hanteras i en separat process mellan sökande och sakägare och inte inom ramen för inrättande av ett vattenskyddsområde.

Tillsyn

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för de vattenskyddsområden som har beslutats av Länsstyrelsen, om inte tillsynsansvaret har överlåtits till kommunen. Den kommunala nämnden har tillsynsansvaret för vattenskyddsområden som beslutats av kommunen.

Lästips:

Havs- och vattenmyndigheten har vägledningsansvar om vattenskyddsområde på central nivå, och publicerade i början av 2021 en ny vägledning om inrättande och förvaltning av vattenskyddsområden, se denna länk.

<https://www.havochvatten.se/download/18.26126a9e1777ad8f0582359d/1668419716543/vagledning-om-inrattande-och-forvaltning-av-vattenskyddsomraden.pdf>

På Miljösamverkan Skånes hemsida finns material från tillsynsprojekt genomfört år 2021 i form av checklistor och handläggarstöd, se denna länk.

[Vatten i Skåne - Miljösamverkan Skåne \(miljosamverkanskane.se\)](https://miljosamverkanskane.se)

Naturvårdsverkets kartverktyg *Skyddad natur*

<http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

För mer information eller frågor kontakta vattenenheten via e-post:

vattenskydd.skane@lansstyrelsen.se